התמודדות מורים עם מציאות משתנה:
בחינת תחושת המסוגלות של מורים להוראה בצל הקורונה

אורלי ליפקה
אוניברסיטת חיפה
מרכז אדמונד י. ספרא לחקר המוח ולקויות למידה

מירי שריד
המכללה האקדמית גליל מערבי
החוג ללקויות למידה וחינוך

מחקר במימון המדען הראשי, משרד החינוך

כנס ילדות ישראלית, אוקטובר 2021

קול קורא למחקר קצר טווח של המדען הראשי, משרד החינוך:

התמודדות מורים עם מציאות משתנה:
בחינת תחושת המסוגלות להוראה בצל הקורונה

21.10.2020
פרסום קול קורא לשכת המדען הראשי, משרד החינוך

06.21
הגשת דוח

26.11.20
הגשת הצעת מחקר

22.1.21-3.2.21
איסוף נתונים

המורים בישראל חוו אתגרים ושינויים דרמטיים בצל מגיפת הקורונה:

מעבר להוראה מרחוק

בסביבת ההוראה

באופי האינטרקציות

בפרקטיקות ההוראה

אתגרים אלו עלולים להתבטא גם ב**תחושת המסוגלות המקצועית** של המורים במקצוע ההוראה

מסוגלות עצמית להוראה

- המידה שבה המורה מאמין **ביכולתו וביכולת** ההוראה שלו להשפיע על התנהגות תלמידיו, ועל הישגיהם (Ashton, 1986 & Webb). מסוגלות זו של מורים מושפעת מההתנסויות היום-יומיות שלהם (Alderman & Beyler, 2008, Hoy & Spero, 2005)

- מסוגלות עצמית בהוראה היא **אחד המשתנים המשפיעים רבות** על מחויבותו של המורה (Chesnut & Cullen, 2014, Klassen & Chiu, 2011) ועל **השגת תוצאות חינוכיות טובות** יותר בתהליך ההוראה (König et al, 2020).

מסוגלות עצמית להוראה בתקופת הקורונה

אחד האתגרים שעמו התמודדו המורים בתקופה זו, הוא הצורך ליישם במהירות מיומנויות של הוראה מקוונת.

העברת ההוראה כולה למרחב הווירטואלי חייבה את המורים לערוך שינוי פתאומי בשיטות ובדרכי ההוראה, ולמרביתם לא היה די ניסיון קודם או ידע מספק בשיטות הוראה מותאמות ובשימוש בכלים טכנולוגיים במהלך ההוראה (Dolighan & Owen, 2021, Haverback, 2020)

השינויים שהמורים נדרשו ליישם בהוראה, האתגרים המקצועיים והאישיים הכרוכים במצב החדש, והצורך בידע שנדרש לשם יישום ההוראה מרחוק, עלולים היו לפגוע בתחושת המסוגלות של המורה

שאלות המחקר

01 אלו משתנים אינדוידואליים עשויים להשפיע על מסוגלות עצמית בהוראה של מורים בשנה הראשונה מפרוץ מגיפת הקורונה?

02 מה היו האתגרים של המורים בסגר השלישי ומה הקשר בין האתגרים לתחושת המסוגלות העצמית שלהם?

03 מה היו מקורות התמיכה בהתמודדות מורים מבחינה מקצועית בתקופת הקורונה?

המדגם

404 מורים

איסוף נתונים: שבועיים

22.1.2021-3.2.21

סגר שלישי

בית ספר יסודי

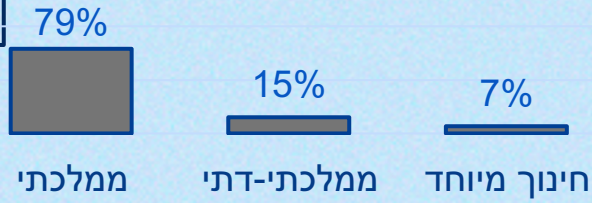

ותק

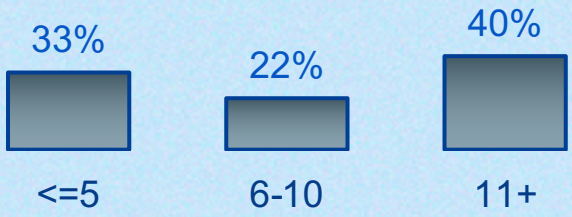

גיל

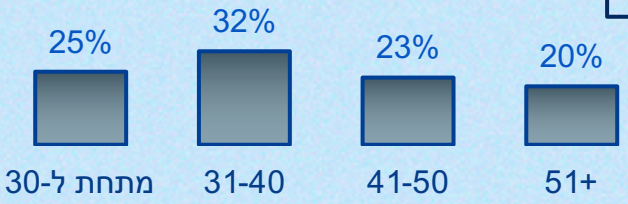

אוכלוסייה

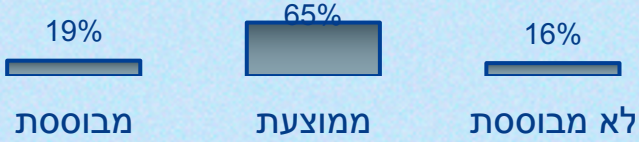

כלי מחקר

כמותני:

שאלון דמוגרפי

שאלון מסוגלות עצמית להוראה

שאלון אתגרים שחווה המורה בהוראה מרחוק בתקופת הקורונה

איכותני:

שאלה פתוחה: ***מה עזר לך להתמודד מבחינה מקצועית עם המצב?***

1. אלו משתנים אינדוידואליים עשויים להשפיע על מסוגלות עצמית בהוראה של מורים בשנה הראשונה מפרוץ מגיפת הקורונה?

שאלון מסוגלות להוראה

(Tschannen et al., 2001)

מודד שלושה היבטים של מסוגלות עצמית בהוראה, (ארבעה היגדים בכל היבט):

(1) **מעורבות תלמידים**: המסוגלות של המורה לגרום לתלמידים להיות מעורבים בלמידה ולהניע אותם.

(2) **מסוגלות בניהול כיתה**: המסוגלות של המורה לנהל את התלמידים והכיתה בזמן השיעור,

(3) **מסוגלות להפעיל אסטרטגיות הוראה**: המסוגלות של המורה ללמד וליישם שיטות הוראה,

מסוגלות עצמית לפי שנות וותק

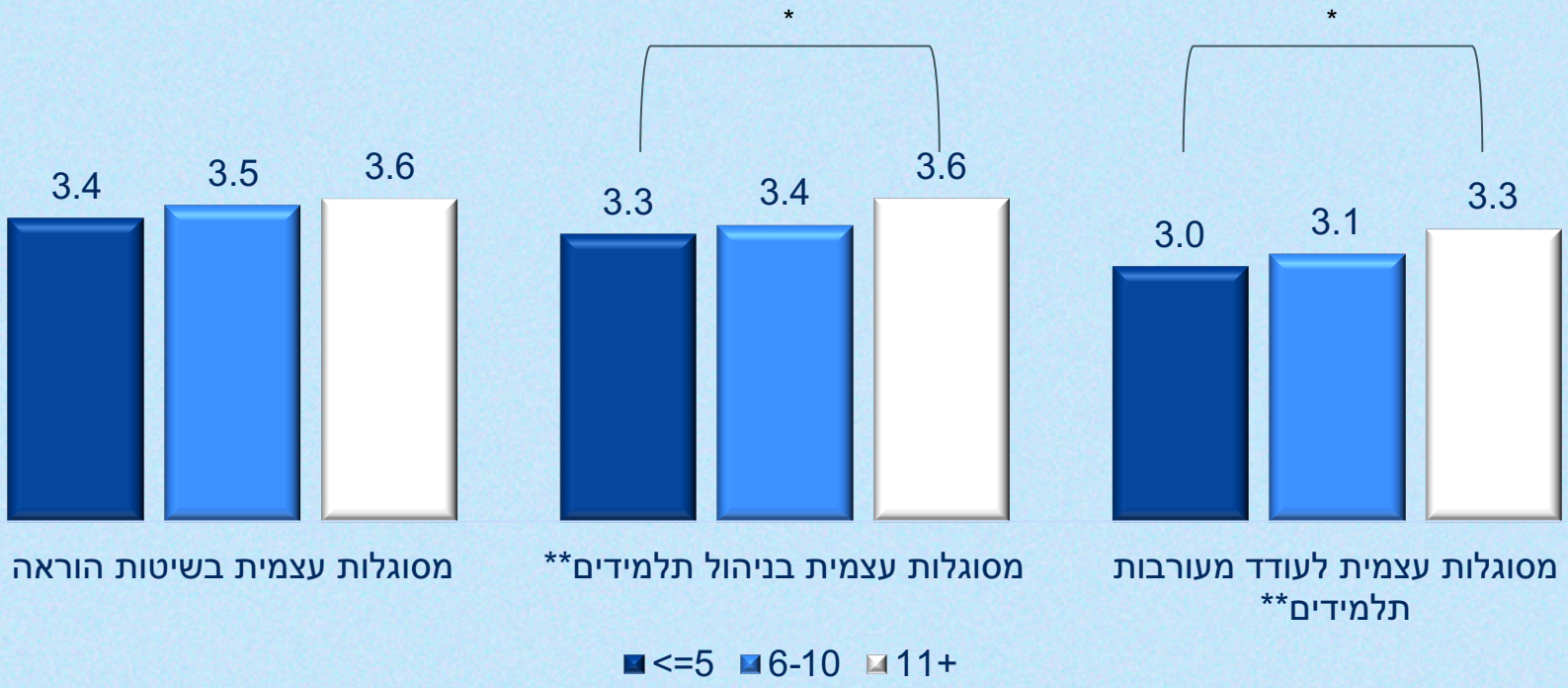

המסוגלות העצמית לעודד מעורבות תלמידים ולנהל אותם גבוהה יותר בקרב מורים ותיקים מאשר בקרב מורים צעירים

מסוגלות עצמית לפי אוכלוסיית תלמידים

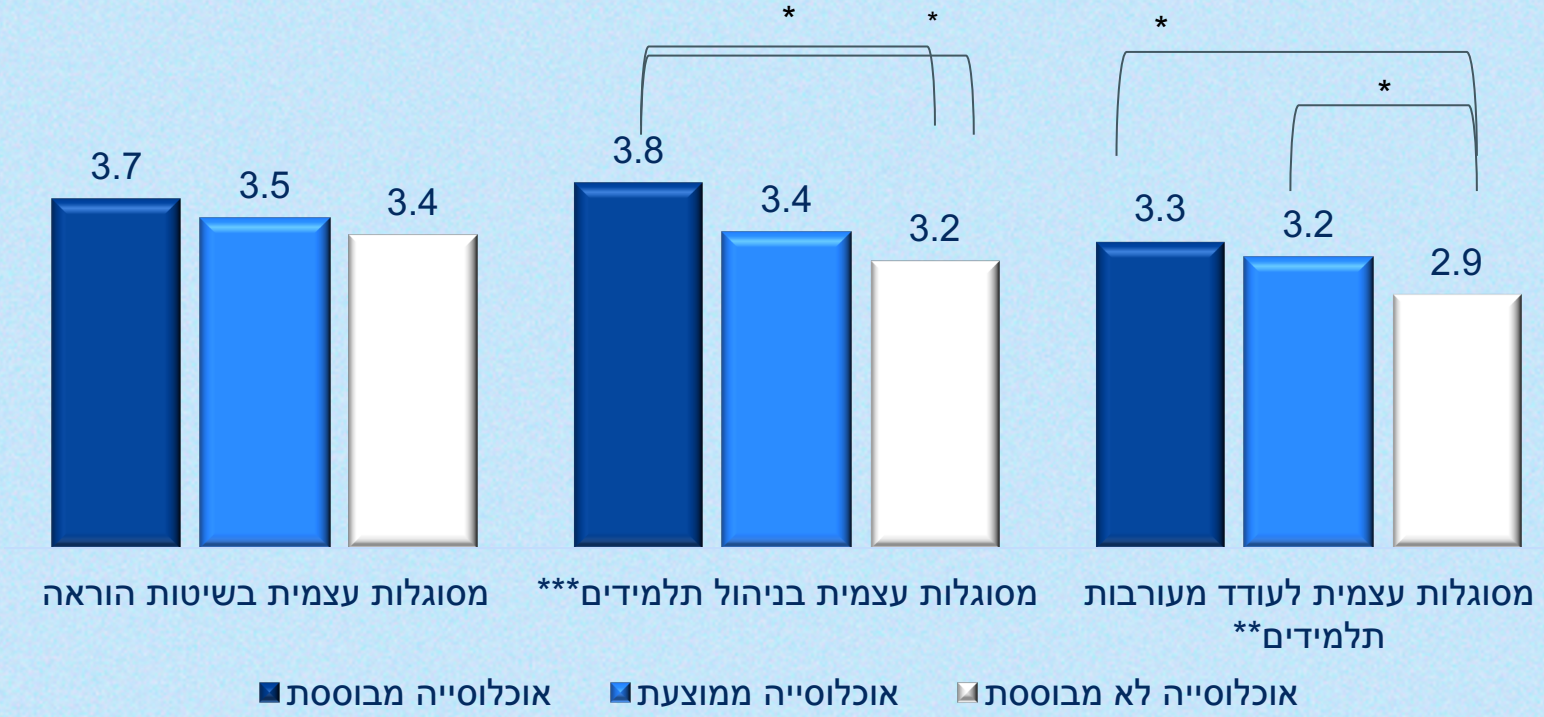

- המסוגלות בניהול תלמידים גבוהה יותר בקרב מורים לאוכלוסייה מבוססת, בהשוואה למורים באוכלוסייה ממוצעת או לא מבוססת
- המסוגלות לעודד מעורבות של תלמידים באוכלוסייה מבוססת וממוצעת, גבוהה יותר מאשר בקרב מורים לאוכלוסייה לא מבוססת

מסוגלות עצמית לפי היקף משרה

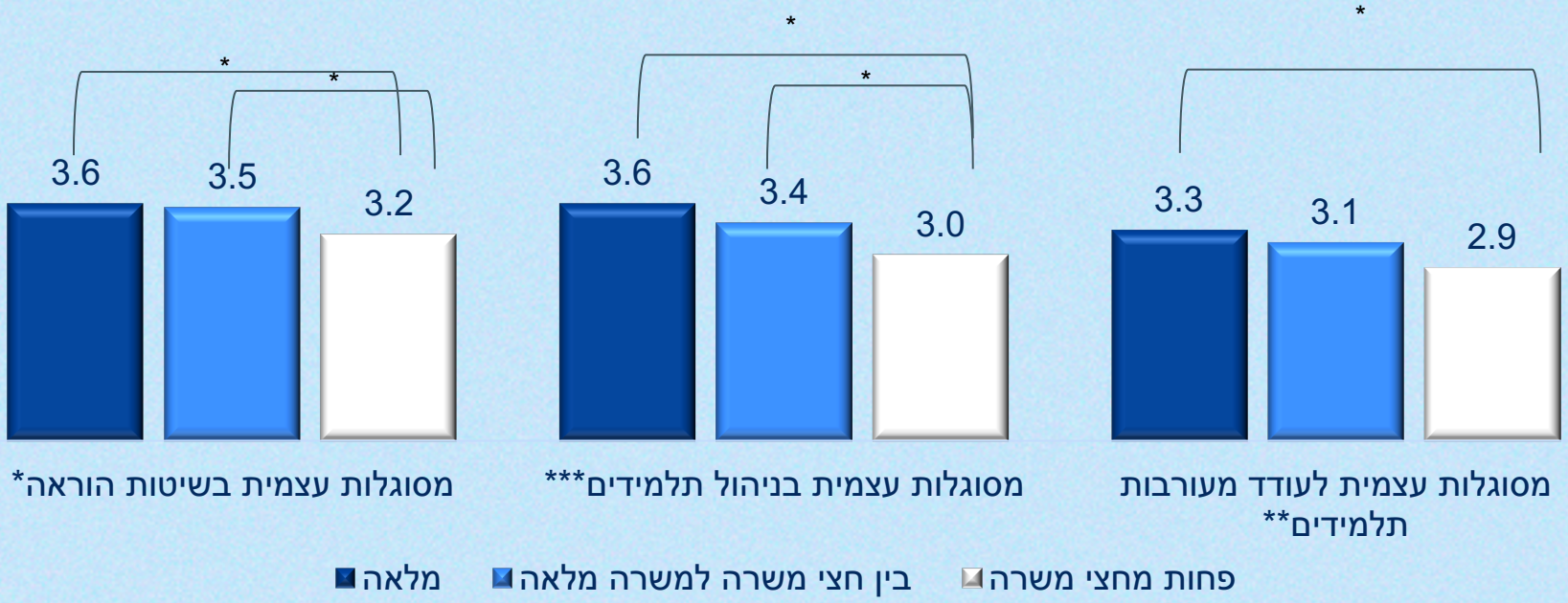

- מסוגלות עצמית בשיטות הוראה: מורים במשרה מלאה או חצי משרה הביעו יותר מסוגלות עצמית ממורים בפחות מחצי משרה
- המסוגלות בניהול תלמידים נמצאה גבוהה יותר בקרב מורים במשרה מלאה או בחצי משרה, בהשוואה למורים בפחות מחצי משרה
- המסוגלות לעודד מעורבות תלמידים נמצאה גבוהה יותר בקרב מורים במשרה מלאה, מאשר בקרב מורים בפחות מחצי משרה

2. מה היו האתגרים של המורים בסגר השלישי
ומה הקשר בין האתגרים לתחושת המסוגלות העצמית שלהם?

שאלון אתגרים שחווה המורה בהוראה מרחוק בתקופת הקורונה

(שריד וליפקה, 2020)

ניהול עצמי/זמן	שעות עבודה מרובות
	זמן הנדרש להכנת מערכי שיעור
	קושי בניהול הזמן שלי
	חוסר בהכרה והערכה של המערכת
	קושי ללמד כשבני המשפחה שלי בבית
אתגרי תקשורת בינאישית	קושי בתקשורת עם ההורים
	קושי להשתלט על הכיתה
	קושי ליצור קשר אישי עם התלמידים
	קושי להסביר חומר בלמידה מרחוק
	הוראת קריאה/כתיבה
אתגרים טכנולוגיים בהוראה	היכרות לא מספקת עם דרכים להוראה מקוונת
	קושי טכני (לדוג' אינטרנט לא יציב, חוסר באמצעים)
	קושי להעריך תלמידים בהוראה מקוונת

השאלון כלל 13 אתגרים המדורגים בסולם הסכמה 1-5 כאשר 5 מבטא את המידה הגבוהה ביותר של התנסות באתגר.

בניתוח גורמים נמצאו שלושה תחומי אתגר:

(1) **קושי בניהול עצמי וניהול זמן**

(2) **אתגרי תקשורת בינאישית** הקשורה להוראה מרחוק, לדוגמא: "קושי בתקשורת עם ההורים".

(3) **אתגרים טכנולוגיים בהוראה מרחוק**, לדוגמא: "קושי טכני".

האתגרים חוברו על בסיס הספרות המחקרית אשר התפרסמה בתקופת המגפה לגבי אתגרים של מורים בתהליך ההוראה מרחוק (Ma et al., 2021)

מה היו האתגרים של המורים בסגר השלישי? (אחוז המדרגים תשובה 4-5)

מה הקשר בין האתגרים לתחושת המסוגלות העצמית שלהם?

	אתגרים של ניהול עצמי וניהול זמן	אתגרים בהוראה ותקשורת בינאישית	אתגרים טכנולוגים וטכנו פדגוגיים
מסוגלות עצמית בהוראה (סה"כ)	-.221**	-.526*	-.390**

3. מה היו מקורות התמיכה בהתמודדות מורים מבחינה מקצועית בתקופת הקורונה?

מה עזר לך בהתמודדות מבחינה מקצועית בתקופת הקורונה?

התפלגות תשובות לשאלה פתוחה

מסקנות והמלצות

1. **בניית תוכנית תמיכה** כוללנית:
א. ברמה הלוגיסטית: פתרונות תמיכה למורים צעירים (לדוגמה שמירה על הילדים).
ב. הכשרה מקצועית: למורים של כלים מקצועיים, ורשתות תמיכה מקצועיות לביסוס מסוגלות בתחום הטכנו פדגוגי והוראה ותקשורת בינאישית.
ג .רשתות תמיכה רגשית היחודיות לאתגרים שחווים מורים מכורח תהליך ההוראה מרחוק

2 **הכשרה בשתי נקודות זמן בפיתוח מקצועי:**
א. **הכשרה שוטפת**: הדרכה מלווה בניהול תלמידים ועידוד מעורבות תלמידים לכוחות הוראה אשר עובדים עם אוכלוסיות לא מבוססות ובאזורים לא מבוססים.

ב. תהליך ההכשרה להוראה
הממצאים לימדו על מסוגלות פחותה בקרב מורים צעירים, בצד קושי בניהול זמן.
-השתלמויות ליבה בתחום הטכנו-פדגוגי לפרחי הוראה.
- כלים פדגוגיים וטכנו-פדגוגיים להערכת תהליכי למידה של תלמידים

תודות

מדען ראשי, משרד החינוך
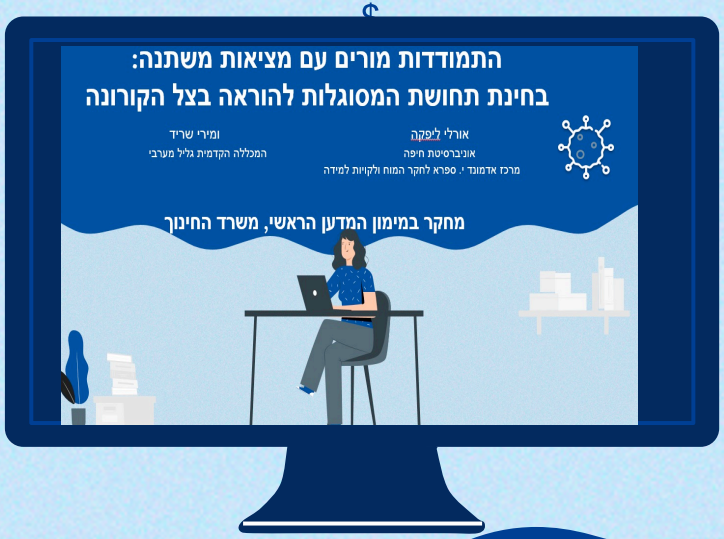
עדי בפמן- רכזת מחקר
יעל מר-עוזרת מחקר
משתתפי המחקר